

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

У статті досліджуються механізми державного регулювання фізичною культурою та спортом в Україні. Вказано що для створення механізму реалізації цього положення необхідно одночасно ввести у функціонування інформаційну мережу, яка забезпечуватиме швидку і коректну передачу даних відносно заяв і документів осіб, які бажають отримати ліцензію на здійснення фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності в Міністерстві молоді та спорту України. Великою прогалиною у правовому регулюванні фізичної культури і спорту є відсутність механізму вирішення спорів, що виникають між суб'єктами у сфері фізичної культури і спорту. Виходячи з аналізу проблеми, показано що прийом документів буде здійснюватися на місцях, тому слід передбачити заходи з підвищення рівня кваліфікації відповідних фахівців для уникнення помилок при прийомі документів, та ввести консультаційні дні для суб'єктів, що бажають отримати ліцензію на цей вид діяльності. Розкрито вплив державного регулювання на розвиток фізичної культури та спорту України. Функції фізичної культури та спорту. Масштаби державної участі в регулюванні розвитку фізичної культури та спорту в Україні. Визначення пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку фізичної культури та спорту.

Ключові слова: фізична культура та спорт; механізми державного регулювання розвитку фізичної культури та спорту в Україні; державна політика в розвитку фізичної культури та спорту.

Постановка проблеми. У сфері державного управління особливого значення набуває проблема методів, адже від правильного вибору, ефективного їх застосування значною мірою залежить досягнення організаційно-політичних і економічних цілей.

Аналіз досліджень і публікацій. Різні аспекти проблеми, яку ми досліджуємо, висвітлені у працях вітчизняних та закордонних науковців і практиків, зокрема . Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, І. К. Залобовська, М. С. Студенікіна, В. К. Колпаков, В. І. Курило, В. Л. Грохольський, С. Г. Стеценко та ін.

Мета цієї статті – необхідність вивчення організаційних, соціальних, економічних механізмів державного регулювання у сфері фізичної культури та спорту в Україні.

Виклад основного матеріалу. У сфері державного управління особливого значення набуває проблема методів, адже від правильного вибору, ефективного їх застосування значною мірою залежить досягнення організаційно-політичних і економічних цілей.

У сфері фізичної культури і спорту слід виділяти такі методи державного регулювання: переконання та заохочення, адміністративні та економічні методи [1].

Аналізуючи теоретичні дослідження у науковій літературі відносно форм державного регулювання можна виділити наступні форми управління:

- а) за змістом: правоустановчі і правозастосовчі;
- б) за цілеспрямованістю: внутрішні і зовнішні;
- в) за способом вираження: словесні і конклюдентні.

Процес здійснення регулювання діяльності у сфері фізичної культури і спорту виявляється у певних формах, кожна з яких зумовлена специфічними завданнями та функціями регулювання і має особливий зміст. Якщо розглядати функції державного регулювання фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності як основні напрями цілеспрямованого управлінського впливу на об'єкти управління, то форми державного регулювання – це шляхи здійснення такого цілеспрямованого впливу, тобто через форми державного регулювання здійснюється управлінська діяльність – вибір відповідних форм державного регулювання повинен забезпечувати ефективне виконання функцій управління, і досягнення відповідної мети з найменшими витратами.

Насамперед створенню в Україні ефективної системи управління фізичною культурою і спортом перешкоджають недоліки правової системи. Не останнє місце тут посідає існуюча серед спеціалістів-юристів зневага до правового регулювання фізичної культури і спорту, відсутність належного інформаційного забезпечення діяльності в цій сфері.

Як зазначає Ю. Н. Репкіна, особливого значення набуває проблема забезпечення конституційних прав громадян у відносинах з органами державної влади. У зв'язку з цим доцільно було б говорити про правові та організаційні заходи щодо інформаційної прозорості органів державної влади, надання державних послуг, зокрема, за допомогою автоматизованих інформаційних систем, сучасних мереж зв'язку [2].

На наш погляд, для ухвалення обґрунтованого державного управлінського рішення у сфері фізичної культури і спорту велике значення має створення ефективної інформаційної системи, яка повинна мати різноманітним банком даних.

Інформаційна функція державного управління має велике значення для достовірності одержуваних результатів. Ефект розробки найбільш прогресивних підходів і методів може бути паралізованим, якщо якість вихідної інформації та механізм її отримання і руху в системі виявляться недостатніми. Виділяють дві форми накопичування інформації: інформація, яка створюється безпосередньо в процесі виробничої діяльності суспільства та включається у структуру перетвореної природи, і наукова інформація як акумуляція відповідного знання, скерованого на оптимізацію дії суспільства на природу.

Під час створення інформаційної системи між Міністерством молоді та спорту України та місцевими державними адміністраціями можна буде ввести новий порядок подачі документів у процедурі ліцензування.

Відповідно до чинного законодавства, до функцій Управління у справах сім'ї, молоді і спорту обласної, Севастопольської міської державної адміністрації належить надання консультаційно-методичної допомоги суб'єктам господарювання з питань ліцензування фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності. Проте, враховуючи складність процесу ліцензування цього виду діяльності для більшості суб'єктів і особливе значення фізичної культури і спорту в розвитку демократичної держави і формування здорової нації, на погляд автора, доцільно передати повноваження з ухвалення документів на отримання ліцензії даним управлінням [1].

Для створення механізму реалізації цього положення необхідно одночасно ввести у функціонування інформаційну мережу, яка забезпечуватиме швидко і коректно передачу даних відносно заяв і документів осіб, які бажають отримати ліцензію на здійснення фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності в Міністерстві молоді та спорту України. Враховуючи, що прийом документів у такому випадку буде здійснюватися на місцях, слід передбачити заходи з підвищення рівня кваліфікації відповідних фахівців для уникнення помилок при прийомі документів. Така модель створить умови для істотного збільшення кількості в першу чергу фізкультурно-оздоровчих клубів і виходу із тіні діючих невеликих клубів, для яких існуюча процедура ліцензування є достатньо складною.

Говорячи про наукову інформацію, слід зазначити, що сьогодні відсутній механізм з підготовки юристів зі спеціалізацією у сфері фізичної культури і спорту.

Вважаємо, що правовим аспектам регулювання фізичної культури і спорту приділяється невідповідно мало уваги. В багатьох навчальних посібниках з адміністративного права надається застаріла (іноді на декілька років) інформація про управління у сфері фізичної культури і спорту. Незважаючи на вищезазначене, ці навчальні посібники рекомендуються Міністерством освіти і науки до використання в навчальному процесі.

Слід зазначити, що до цього часу у ВНЗ України для юристів не викладається навчальна дисципліна з правового регулювання фізичної культури і спорту ні як обов'язкова, ні як факультативна. В Російській Федерації у останні роки більшість ВНЗ додали такий навчальний курс у програму навчання. В Україні з 2003 року тільки в Донецькому національному університеті читається для юристів спецкурс «Спортивне право» [2].

Враховуючи таке зневажливе ставлення до правового регулювання сфери фізичної культури і спорту серед учених-юристів і відсутність системи з підготовки спеціалістів із правового регулювання фізичної культури і спорту, необхідно:

по-перше, створити робочу групу при Міністерстві молоді та спорту України питання впровадження у навчальний процес курсу, присвяченого правовим основам фізичної культури і спорту як студентам юридичних факультетів, так і студентам ВНЗ фізичного виховання і спорту. Причому робоча навчальна програма повинна відрізнятися з урахуванням наявності, залежно від напрямку навчання, базових знань у сфері фізичної культури і спорту та юриспруденції;

по-друге, проводити роботу з популяризації інформації відносно правових основ фізичної культури і спорту, використовувати для реалізації цього засоби масової інформації, організувати конференції, присвячені правовим питань у сфері фізичної культури і спорту, приділити увагу розробці навчальних посібників з цього питання тощо;

по-третє, створити систему підготовки юристів зі спеціалізацією у сфері фізичної культури і спорту.

Великою прогалиною у правовому регулюванні фізичної культури і спорту є відсутність механізму вирішення спорів, що виникають між суб'єктами у сфері фізичної культури і спорту. Враховуючи завдання Міністерства молоді та спорту України, воно повинно приділити особу увагу розвитку тенденцій зі створення спортивного арбітражу в Україні. З боку Міністерства молоді та спорту України необхідна підтримка громадських організацій з розгляду цього питання, проведення конференцій, організація робочих груп і круглих столів, присвячених питанню основ створення спортивного арбітражу в Україні [3].

В Україні конфлікти в галузі спорту вирішуються, в основному, в рамках спортивних організацій, але деякі чинники ускладнюють «внутрішній» розгляд спорів, які все частіше і частіше стають надбанням світової громадськості. Відсутність спеціального суду у сфері спорту призводить до незахищеності спортсменів, спортивних клубів, завдає шкоди іміджу України на світовій арені, позначається на розвитку спорту в цілому.

Відповідно до законодавства, в Україні може бути створений спеціальний орган з альтернативного

вирішення спорів у сфері спорту у вигляді спеціалізованого постійно діючого третейського суду у сфері спорту, з можливим включенням у свою структуру палат ad hoc.

Розглядаючи порядок формування спортивного арбітражу, необхідно враховувати, що відповідно до законодавства України постійно діючі третейські суди можуть утворюватися і діяти при зареєстрованих згідно з чинним законодавством України: Всеукраїнських громадських організаціях; Всеукраїнських організаціях працевлаштування; фондових і товарних біржах, самоврядних організаціях професійних учасників ринку цінних паперів; торговельно-промислових палатах; Всеукраїнських асоціаціях кредитних союзів, Центральному союзу споживачьких товариств України; об'єднаннях, асоціаціях суб'єктів підприємницької діяльності – юридичних осіб, у тому числі банків. Постійно діючі третейські суди не можуть утворюватися і діяти при органах державної влади і органах місцевого самоврядування.

У такому разі, створення третейського суду у сфері спорту в Україні доцільне при Торговельно-промисловій палаті або при Національному Олімпійському Комітеті України. Водночас, необхідно відзначити, що діяльність третейського суду у сфері спорту неможлива без участі деяких спортивних та інших організацій, в яких працюють фахівці – професіонали в галузі спорту і права [4].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Враховуючи особливе значення фізичної культури і спорту в розвитку демократичної держави і формування здорової нації, складність процесу ліцензування цього виду діяльності для більшості суб'єктів пропонуємо передати повноваження з ухвалення документів на отримання ліцензії на провадження фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності Управлінням у справах сім'ї, молоді і спорту обласним державним адміністраціям. Для створення механізму реалізації цього положення необхідно розробити і одночасно ввести у функціонування інформаційну мережу, яка забезпечуватиме швидко і коректно передачу даних відносно заяв і документів осіб, які бажають отримати ліцензію на здійснення фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності в Міністерстві молоді та спорту України.

Виходячи з того, що прийом документів буде здійснюватися на місцях, слід передбачити заходи з підвищення рівня кваліфікації відповідних фахівців для уникнення помилок при прийомі документів, та ввести консультативні дні для суб'єктів, що бажають отримати ліцензію на цей вид діяльності.

Для закріплення зазначених вище положень пропонується внесення змін та доповнень до законодавства України: – доповнити п. 4 Типового положення п. 29а: «управління у справах сім'ї, молоді і спорту обласної державної адміністрації здійснює

прийом документів на отримання ліцензії для здійснення фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності» – закріпити в Типовому положенні – «створення інформаційної мережі, яка забезпечуватиме швидко і коректно передачу цих з питань ліцензування в Міністерстві молоді та спорту України, а також з метою підвищення рівня кваліфікації відповідних фахівців органів державної влади і органів місцевого самоврядування не рідше одного разу на півроку проведення круглих столів з участю вітчизняних і зарубіжних фахівців у сфері фізичної культури і спорту».

Вважаємо, що правовим аспектам регулювання фізичної культури і спорту приділяється незаслужено мало уваги як вченими, так і державними органами. Тому Міністерству молоді та спорту України необхідно:

– створити робочу групу при Міністерстві молоді та спорту України з питання впровадження у навчальний процес курсу, присвяченого правовим основам фізичної культури і спорту як студентам юридичних факультетів, так і студентам ВНЗ фізичного виховання і спорту. Причому робоча навчальна програма повинна розрізнятися із врахуванням наявності, залежно від напрямку навчання, базових знань у сфері фізичної культури і спорту та юриспруденції;

– проводити роботу з популяризації інформації відносно правових основ фізичної культури і спорту, використовувати для реалізації цього засоби масової інформації, організувати конференції, присвячені правовим питань у сфері фізичної культури і спорту, приділяти увагу розробці навчальних посібників з цього питання тощо;

– створити систему підготовки юристів зі спеціалізацією у сфері фізичної культури і спорту.

Дослідження правового регулювання фізичної культури і спорту показало, що конфлікти у сфері спорту вирішуються, в основному, в рамках спортивних організацій і це часто призводить до незахищеності спортсменів, спортивних клубів, завдає шкоди іміджу України на світовій арені, позначається на розвитку спорту в цілому. Не виходячи за межі існуючого сьогодні національного законодавчого простору, розв'язання зазначених проблем могло б мати місце в разі створення спеціального органу з альтернативного вирішення спорів у сфері спорту у вигляді спеціалізованого постійно діючого третейського суду у сфері спорту, з можливим включенням в свою структуру палат.

Враховуючи завдання Міністерства молоді та спорту України, воно повинно приділити особливу увагу розвитку тенденцій зі створення спортивного арбітражу в Україні. З боку Міністерства молоді та спорту України необхідна підтримка громадських організацій з розгляду цього питання, проведення конференцій, організація робочих груп і круглих столів, присвячених питанню основ створення і функціонування спортивного арбітражу в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кононович В. Г. Державне регулювання сфери фізкультурно-спортивних послуг [Електронний ресурс] / В. Г. Кононович Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/6/03.pdf>.
2. Репкина Ю. Н. Становление спортивного права как комплексной отрасли права, науки и учебной дисциплины / Ю. Н. Репкина // Теория і практика фізичного виховання: Спец. вип. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф. «Здоров'я і освіта: проблеми та перспективи». – 2008. – № 1. – С. 556–561.

3. Реформування державного управління в Україні: проблеми і перспективи [Колектив авторів, наук. керів. В. В. Цветков]. – К. : Оріяни, 1998. – 364 с.
4. Світовий досвід фінансування галузі фізичної культури і спорту [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://iconf.org.ua/konferencii/konferencii2013>.

С. В. Лищук,

Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Киев, Украина

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ В ОБЛАСТИ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА

В статье исследуются механизмы регулирования физической культуры и спорта в Украине. Влияние государственного регулирования на развитие физической культуры и спорта Украины. Функции физической культуры и спорта. Степень участия государства в регулировании развития физической культуры и спорта в Украине. Определение приоритетов государственной политики в области развития физической культуры и спорта. Регулирование научно-исследовательский физической культуры и спорта показал, что конфликты решаются в области спорта, в основном в спортивных организациях, и это часто приводит к ненадежности спортсменов, спортивных клубов, вредит имиджу Украины в мире, влияющие на развитие спорта в целом. Не выходя за рамки сегодняшней национальной законодательного пространства, решая эти проблемы будут иметь место в случае специальный орган для альтернативного разрешения споров в области спорта в качестве специализированного Постоянной палаты третейского суда в спорте, с возможным включением в его структуре камер специальных. Учитывая задачи Министерства по делам молодежи и спорта Украины, следует обратить особое внимание на тенденции развития, чтобы создать спортивный арбитраж в Украине. С помощью Министерства молодежи и спорта Украины требуется НПО рассмотреть вопрос, проведении конференций, организация рабочих групп и круглых столов, посвященных созданию и эксплуатации основам спортивного арбитража в Украине.

Ключевые слова: *физическая культура и спорт; механизмы государственного регулирования физической культуры и спорта в Украине; государственная политика в области развития физической культуры и спорта.*

С. Lishchuk,

National University of Water Management and Nature, Kiev, Ukraine

IMPROVING GOVERNANCE MECHANISM IN THE FIELD OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

The article investigates the mechanisms of regulation of physical culture and sports in Ukraine. The impact of government regulation on the development of physical culture and sport of Ukraine. Functions of Physical Education and Sports. The extent of government involvement in regulating the development of physical culture and sports in Ukraine. Determination of the priorities of the state policy on the development of physical culture and sports.

Research regulation Physical Culture and Sports has shown that conflicts are resolved in the field of sports, mainly within sports organizations and this often leads to insecurity athletes, sports clubs, harms the image of Ukraine in the world, affecting the development of sport in general. Not going beyond today's national legislative space, solving these problems would occur in the case of a special body to alternative dispute resolution in the field of sports as a specialized permanent court of arbitration in sport, with the possible inclusion in its structure chambers ad hoc.

Given the task of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine, it should pay special attention to the development trends to create a sports arbitration in Ukraine. With the Ministry of Youth and Sports of Ukraine is required NGOs to review the issue, holding conferences, organizing working groups and roundtables, dedicated to the creation and operation of the basics of sports arbitration in Ukraine.

Key words: *physical Education and Sport; the mechanisms of state regulation of physical culture and sports in Ukraine; public policy in the development of physical culture and sports.*